

Рецензія

кандидата філософських наук, доцента, завідувача кафедри соціології та філософії факультету інформатики, математики та економіки
Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Богдана Хмельницького
Афанасьєвої Людмили Василівни

на кваліфікаційну роботу
Набокової Анни Сергіївни

**«Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської
компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір»**

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

Дослідження А.С. Набокової на тему «Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір» зумовлене багатьма викликами та потребами, які стоять перед суспільством та системою освіти. До цих потреб відносимо, насамперед, необхідність утвердження демократичних цінностей в українському суспільстві, що вимагає формування активних, свідомих і відповідальних громадян у складних умовах протистояння російській агресії. У цьому процесі ключова роль належить ціннісним орієнтирам, які є основою для громадянської ідентичності та поведінки. Відтак значно зростає роль ціннісних чинників громадянського єднання, що знаходить відображення в потребі опрацювання багатьох аспектів на рівні аксіологічної філософської теорії та методології. Розвиток громадянської компетентності здобувачів вищої освіти також є запорукою успішної розбудови громадянського суспільства, ефективного функціонування якого залежить від активності та компетентності його членів. Тому сучасна освіта орієнтована на формування ключових компетентностей здобувачів, серед яких громадянська компетентність посідає одне з центральних місць. Проте, її ефективне формування неможливе без розуміння та врахування аксіологічних детермінант. Незважаючи на численні дослідження громадянської компетентності в педагогічній та психологічній науках, її філософсько-аксіологічні засади залишаються недостатньо вивченими. Відсутність цілісної філософської концепції аксіологічних детермінант розвитку громадянської компетентності призводить до фрагментарності у розумінні та практичній реалізації цього процесу. Відтак тема, заявлена дисертанткою, є актуальною та своєчасною в сучасному українському та світовому контексті.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідної роботи науково-дослідної роботи факультету суспільно-гуманітарних наук і права МДПУ імені Богдана Хмельницького в межах комплексних тем кафедри соціології та філософії «Аксіологічні засади модернізації стратегій сучасної вищої освіти України» (ДРК № 0121U108573) 2021-2025р.р.; «Етнічні спільноти і спільність як запорука консолідації в боротьбі з

рашистською ідеологією та збройною агресією» (ДРК № 0123U103115) 2023-2025р-р; плану науково-дослідної роботи [факультету фізичної культури, спорту та психології](#) в межах комплексної теми кафедри психології «Психологічні засади актуалізації ресурсності та життєстійкості особистості: концептуалізація та розвиток» (ДРК № 0121U110568) 2021-2023 р.р. Тема дисертації затверджена на Вченій раді природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 25.10. 2019 р.).

Метою роботи є визначення та обґрунтування конструктивного потенціалу аксіологічної детермінанти розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Структура роботи відображає послідовність розв'язання основних завдань дослідження. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (216 найменувань, із них – 59 іноземними мовами) та 1 додатку. Загальний обсяг роботи становить 219 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 180 сторінках. Роботу ілюстровано 2 таблицями. Висновки, як за розділами розділам, так й загальні, логічні, науково коректні і базуються на проведеному аналізі фактичного матеріалу, представленого у роботі, та відповідають заявленій меті і завданням.

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів. В запропонованій до розгляду роботі авторкою згідно поставлених завдань успішно здійснена філософсько-освітня експлікація аксіологічної детермінанти як імператива розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти, що ґрунтується на принципах зв'язку теорії з соціальною практикою, і як процесу створення нового знання та його практичного застосування, що базується не лише на ціннісному підході в педагогіці, а й на гуманістичних ціннісних орієнтаціях, які забезпечують активність реалізації системи громадянських цінностей в освітньо-педагогічному процесі в ЗВО.

Практичне значення. Наукові результати здійсненого дослідження відповідають вимогам оптимізації і гармонізації демократичного життя суспільства, придатні для формування стратегем розвитку сучасної освіти і громадянського єднання українського суспільства на сучасному етапі розвитку. Матеріали і висновки можуть бути використані у підготовці освітньо-професійних програм розвитку громадянської компетентності здобувачів різних спеціальностей, силабусів освітніх компонентів, програм і планів науково-освітніх заходів з розвитку громадянського суспільства, а також при розробці навчально-методичних посібників та у самоосвітній діяльності здобувачів. Отримані результати дослідження можуть бути використані для організації освітнього процесу розвитку громадянської компетентності здобувачів в закладах вищої освіти, а також при розробці навчально-методичних посібників та у самоосвітній діяльності здобувачів.

Достовірність отриманих результатів. Достовірність та новизна

результатів дослідження обґрунтовується дисертантом у низці наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. а повнота їх викладу представлена в опублікованих працях. Набокова Анна Сергіївна в своїй роботі дотримується принципів академічної доброчесності, що відчувається з тексту роботи та підтверджено офіційною довідкою, яка засвідчує, перевірку роботи на програмі антиплагіату.

Публікація основних результатів дисертації. Результати досліджень, згідно до вимог дисертацій доктора філософії, достатньо повно опубліковані у наукових виданнях. Робота апробована на конференціях національного та міжнародного рівнів. Основні матеріали дисертаційної роботи опубліковані у 8-ми наукових працях, із них 5 – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 3 – репрезентовані у матеріалах наукових конференцій, а їх зміст достатньо повно відображає основні результати дослідження, розкриває важливі теоретичні і практичні аспекти вирішення досліджуваної проблеми.

В роботі є певні недоліки, зокрема у викладі методології та структуруванні матеріалу. Однак зазначені нами недоліки не є значущими для загальної позитивної оцінки розглянутої роботи.

Висновок щодо дисертацій роботи. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що за своєю актуальністю, значним обсягом виконаного дослідження, науковою новизною, достовірністю одержаних результатів, обґрунтованістю висновків, оформленням роботи, дисертація Набокової Анни Сергіївни ««Аксіологічна детермінанта розвитку громадянської компетентності здобувачів вищої освіти: філософський вимір» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року та «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів», затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 року, а її авторка – Набокова Анна Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія

кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри соціології та філософії
факультету суспільно-гуманітарних наук та права
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

Людмила Афанасьєва